Tapad-e a kettőspont a sporteredmények jelzésekor?

Dr. habil. Ludányi Zsófia

ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont
Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Kutatóintézet, Budapest

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
Magyar Nyelvészeti Tanszék, Budapest

Egy levélíró az akadémiai helyesírási szabályzatban olvasható érdekes ellentmondásra hívta fel az ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvi közönségszolgálatának figyelmét. A helyesírási szabályzat 240. f) pontja azt mondja ki: a sporteredmények jelzésekor – amennyiben kettőspontot használunk – a kettőspont egyik irányban sem tapad. (A helyesírási terminológiában a „nem tapad" azt jelenti, hogy az írásjel és az érintkező karakterek közé szóközt kell tenni.) Az bizonytalanította el a levélírót, hogy a példamondatban *(Az évszázad mérkőzésének eredménye 6:3.)* még sincs szóköz a kettőspont előtt és után.

Közönségszolgálatunk megerősítette az észrevétel jogosságát, mivel a szabálypont szövege valóban a kettőspont szóköz nélküli kapcsolását írja elő, az ezután megadott *6:3* példában a kettőspont a szabályzat szövegének ellentmondva mindkét irányban tapad.

A helyesírási szabályzat gondozásáért felelős MTA-bizottságnak, a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottságnak a Magyar Nyelvőr 2018/1. számában megjelent állásfoglalása (Tóth 2018: 119) azonban egyértelművé teszi, hogy a kettőspont elé és mögé spáciumot szükséges tenni.

Az új, 2025-ös kiadású Osiris-féle Helyesírás (a továbbiakban: OH.[2], Laczkó–Mártonfi 2025: 310, 429) részletesebben is tárgyalja ezt a tipográfiai kérdést. Rámutat, hogy az eredmények jelölésekor a kettőspont valójában egy arányt fejez ki. Ilyenkor úgynevezett keskeny szóköz, ennek hiányában törhetetlen szóköz választja el a számokat és a kettőspontot egymástól. A sporteredmények jelölésén kívül ugyanez a helyzet a kettősponttal akkor is, ha az osztás jeleként szerepel (például *12 : 3 = 4*). Első ránézésre az OH.[2] szövegében is tapadónak tűnik a kettőspont. Ennek feltehetőleg a spácium mérete lehet az oka, amely a kézikönyv szerint egy-két pontnyi beosztást jelent (Laczkó–Mártonfi 2025: 309, 310). Egy átlagos betűméret mellett ez a távolság olyan minimális, hogy az olvasó számára a számjegyek és az írásjel szinte összeérnek.

Noha az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottsága állásfoglalásában egyértelműen rögzítette a spácium szükségességét, amit az OH.[2] is megerősített, az akadémiai helyesírási szabályzat (AkH.[12]) 2021-es és 2022-es, változatlannak nevezett utánnyomásaiban a sporteredmények jelölésekor a kettőspont használata továbbra is következetlen maradt.*

*Ezúton fejezzük ki köszönetünket Matzon Gábornak, aki a Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvi közönségszolgálatához fordulva egy rendkívül alapos és minden részletre kiterjedő eltéréslistát bocsátott rendelkezésünkre. Matzon Gábor az AkH. 12. kiadásának több különböző utánnyomását (a 2015-ös, a 2021-es és a 2022-es lenyomatokat) hasonlította össze, a sporteredmények jelölésén túl még számos eltérésre, következetlenségere is rámutatva. Az adatokat az ő engedélyével közöljük.

A bizottsági állásfoglalás ellenére tehát a helyesírási szabályzat 2015-ös (első) lenyomata hibáinak a javítása nem történt meg minden esetben a későbbi utánnyomásokban. A 2021-es utánnyomásban bizonyos pontokon történt javítás, így a 107. oldalon a 240. f) pontban már megjelennek a szóközök a *6 : 3* példában, a 603. oldalon azonban a szótári részben a *3:0* változatlanul tapadó kettősponttal szerepel. A 2022-es utánnyomásban a korábban már szóközösre javított 107. oldali példában a kettőspont ismét tapadóvá vált *(6:3)*.

A sporteredmények jelzésére a kettősponton kívül más lehetőségek is kínálkoznak. A helyesírási szabályzat szótári részében is megtalálható a *3-0-s győzelem* példa, az OH.[2] pedig ki is fejti, hogy a kötőjel is elfogadott, amely viszont a kettősponttal ellentétben mindkét irányba tapad: *a félidő eredménye 2-1*. Létezik egy harmadik megoldás is, az eredmény betűvel való kiírása. Ebben az esetben a kettőspont vagy a kötőjel helyett a kézikönyv a nagykötőjel használatát javasolja: *a félidő eredménye kettő–egy az Újpest javára*.

Végezetül nézzük meg, hogyan is járjunk el a sporteredmények kettősponttal való jelölésekor a gyakorlatban. Professzionális környezetben mindenképpen szükséges a keskeny szóköz, például ún. thin space (Unicode: U+2009) vagy hair space (Unicode: U+200A) használata. Bár technikailag a hair space még a thin space-nél is keskenyebb, a magyar szaknyelvben gyakran egymást helyettesítő megoldásként utalnak rájuk.

A legszélesebb körben elterjedt irodai szövegszerkesztőben, a Microsoft Wordben dolgozók a felső menüsorban a Beszúrás/Szimbólumra kattintva, majd a További szimbólumok… opciót választva szúrhatják be a kívánt karaktert. A felugró ablakban a Készlet mezőt Unicode (hexadecimális) értékre kell állítani (bár általában ez az alapértelmezett beállítás), a Karakterkód mezőbe pedig a 200A vagy 2009 értéket beírva érhető el a kívánt szélességű szóköz. Ez a technikai megoldás lehetővé teszi, hogy a hétköznapi szövegszerkesztésben is érvényesüljön a szabályzatban előírt nem tapadó kettőspont. – Ha nincs mód speciális karakter használatára (például e-mail írásakor a levelezőrendszerben), a normál szóköz használata is elfogadható, mivel megfelel a „nem tapad” előírásnak.

Összességében tehát valóban ellentmondás figyelhető meg a helyesírási szabályzat 2015-ös kiadás (tehát az első lenyomat) 240. f) szabálypontjának szövege és példája között. A későbbi bizottsági állásfoglalás azonban egyértelművé teszi, hogy a kettőspontnak nem kell tapadnia, hanem keskeny szóközt kell tenni eléje és utána, ezt erősíti meg OH.[2] idézett szöveghelye is. Bár a korábbi lenyomatokban (2015, 2022) ellentmondás volt a szabály és a példa között, a legfrissebb utánnyomásokban ez a következetlenség már megszűnt, és a példák összhangba kerültek a szabálypont szövegével.**

A Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvi közönségszolgálata változatlanul várja a nyelvi és helyesírási kérdéseket a tanacs@nytud.elte.hu címen. Ahogy a cikkben bemutatott példa is szemlélteti, a tudatos nyelvhasználók visszajelzései mind hozzájárulnak a helyesírási szabályzatok esetleges következetlenségeinek feltárásához s ezáltal javításukhoz. Bár a Kutatóközpont nyelvi közönségszolgálata nem rendelkezik kodifikációs hatáskörrel, tevékenysége révén közvetítő szerepet tölt be a hétköznapi nyelvhasználók és az akadémiai helyesírási szabályzatot készítő és gondozó MTA-bizottság között. A közönségszolgálathoz érkező kérdések, visszajelzések feldolgozása olyan tudásbázist biztosít, amely a jövőbeni kiadások előkészítésében is hasznosítható lesz. Bátorítjuk az olvasókat, hogy osszák meg a helyesírási szabályzattal kapcsolatos megfigyeléseiket a közönségszolgálattal, minden hasonló anyagot, eltéréslistát örömmel fogadunk.

IRODALOM

1. AkH.12 = Magyar Tudományos Akadémia 2015. *A magyar helyesírás szabályai*. Tizenkettedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.

2. OH.2 = Laczkó Krisztina – Mártonfi Attila 2025. *Helyesírás*. 2. kiadás. Osiris Kiadó. Budapest.

3. Tóth Etelka. Az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottsága 2016. évi tevékenysége. *Magyar Nyelvőr* 2018; 142(1): 117-124.

**A cikk lezárásakor kapott legfrissebb adatok szerint – az Akadémiai Kiadó tájékoztatása és Matzon Gábor alapos utánajárása alapján – az AkH. 12. kiadásának 2026. márciusi (hetedik) utánnyomásában már maradéktalanul átvezették a Magyar Nyelvőrben korábban közzétett összes módosítást. Eszerint a legújabb lenyomatokban a sporteredmények jelölése már a bizottsági állásfoglalásnak megfelelően, szóközökkel (6 : 3) szerepel.